

Եզրակացություն: Ամփոփելով ասվածը՝ նշենք, որ անհրաժեշտ է վերլուծել հանրակրթական դպրոցում ձախիկ սովորողների հարմարման գործընթացի թույլ ու ուժեղ կողմերը՝ հասկանալու համար, թե որտեղ կա փոփոխությունների և նորարարությունների կարիք: Տեղեկատվության հավաքագրումը պետք է փաստագրվի որոշելու համար ձախիկ ու աջիկ երեխաների հարմարման գործընթացների միջև եղած նմանություններն ու տարբերությունները, որից հետո կատարվի ցուցանիշների վերլուծություն, որի հիման վրա էլ կձևավորվեն նոր խնդիրներ:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Безруких М.М., Обучение письму леворуких детей. Информационное письмо// Нач.шк., 1996, №10, с. 75.
2. Корнев А.Н., Нарушение чтения и письма у детей. – СПб., Лань, 1997, 83 с.
3. Монтессори М., Мой метод. – М.: АСТ, 2006. – 352 с.
4. Попова С.И., Педагогическая поддержка в работе учителя и классного руководителя. – М.: Центр "Педагогический поиск", 2005, 176 с., с. 10-11.
5. Строкова Т.А.. Педагогическая поддержка и помощь в современной образовательной практике // Педагогика, 2002. № 4, с. 20-27.
6. Чернаенко Т.К., Прогнозирование особенностей психического склада руководителей на основе выраженности функциональный асимметрий / Т.К. Чернаенко, Б.В. Блинов // Психологический журнал. – 1988. – Т. 9. – № 4.
7. LevyJ., Nagilaki T. A model for genetics of hendeness // Genetick. 1972. V. 72. 1 3. P. 115.

Получено: 09.10.2023

Received: 09.10.2023

Рассмотрено: 03.11.2023

Reviewed: 03.11.2023

Принято: 08.11.2023

Accepted: 08.11.2023

Journal "Education in the 21st Century", Vol1-10/2/, 2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License

37.026 <https://orcid.org/0000-0002-7467-7087>

DOI: 10.46991/ai.2023.2.115

PRINCIPLES OF INTERACTIVE LEARNING

Meri Hovhannisyan

*Academic Secretary of Yerevan State University,
Ph.D. in Philology, Armenia,
meri.hovhannisyan@ysu.am*

Summary

The purpose of our research is to clearly define the principles of interactive learning, methods for the development of interaction skills, rules of implementation, stages of implementation and features of the use of interactive learning in a university course of the Armenian language.

The objective of the study is to reveal the essence of the principles of interactive learning, the advantages and limitations of the work carried out on the basis of the principles of interaction, pedagogical problems that arise when using methods and the ways of their solution.

General scientific logical, as well as private or special methods, i.e. the methods of analysis and comparison, were used during the comprehensive study of the problem put forward within the framework of the topic.

The principles of interactive learning, i.e. interaction and mutual learning, students' activity, collaboration, encouragement of self-expression and feedback, create conditions for students activity,

motivation, self-expression, interaction and cooperation. There are various methods for developing interaction skills: “Student Team Performance”, “Brainstorming”, “Excursion to an Art Gallery”, “Debate” and other methods, the use of which creates conditions for the encouragement and exchange of thoughts, ideas, analysis and discussion, the equality of students present in class, record of thoughts, which contributes to the solution of educational problems.

In interaction groups, students work together, expressing opinions and exchanging ideas. Work in such groups is based rather on cooperation than on competition. Each member of the learning group accomplishes the learning goals and objectives with the assistance of others, while helping them achieve their own goals and objectives. In this case, cooperation is not limited to discussions and is organized on the basis of the principles of interaction and mutual learning, which become the basis for the formation and application of other principles: the principle of self-expression and feedback.

When conducting the research, we came to the conclusion that the technology, methods and principles of interactive learning contribute to the formation of interaction in the classroom, encouraging each student to active participation in the learning process. The limitations caused by the principles of interactive learning can be overcome through the application of technologies and methods that are appropriate to the topic and learning objective.

Keywords: *educational process, learning technology, learning method, interactive learning, principles of interactive learning, learning based on interaction, interaction groups, interaction and mutual influence, self-expression, interaction skills, feedback.*

ПРИНЦИПЫ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ

Мери Оганнисян

Канд. филолог. наук,

ученый секретарь Ереванского государственного университета, Армения,

meri.hovhannisyana@ysu.am

Аннотация

Цель нашего исследования – четко определить принципы интерактивного обучения, методы развития навыков взаимодействия, правила проведения, этапы реализации и особенности применения интерактивного обучения в вузовском курсе армянского языка.

Задача исследования – раскрыть сущность принципов интерактивного обучения, преимущества и ограничения в работе, осуществляемой на основе принципов взаимодействия обучающихся, возникающие при применении методов педагогические проблемы и пути их решения.

При комплексном изучении выдвинутой в рамках темы проблемы использовались общенаучные логические, а также частные или специальные методы: методы анализа и сравнения.

Принципы интерактивного обучения: взаимодействие и взаимообучение, активность учащихся, сотрудничество, поощрение самовыражения и обратная связь – создают условия для повышения активности учащихся, их мотивации, самовыражения, взаимодействия и сотрудничества. Существуют различные методы развития навыков взаимодействия: «Командная успеваемость учащихся», «Мозговой штурм», «Экскурсия в картинную галерею», «Дебаты» и другие методы, – использование которых создает условия для поощрения и обмена мыслями, идеями, анализа и обсуждения, равенства присутствующих на занятии учащихся, записи мыслей, что способствует решению учебных задач.

В группах взаимодействия учащиеся осуществляют совместную работу, выражают мнения и обмениваются идеями; работа в таких группах основана не на конкуренции, а на сотрудничестве. Каждый член учебной группы осуществляет цели и задачи обучения при содействии других, при этом помогая им в осуществлении их собственных целей и задач. В таком случае сотрудничество не ограничивается дискуссиями и организуется на основе принципов взаимодействия и взаимообучения, которые становятся основой формирования и применения других принципов: принципа самовыражения и обратной связи.

При проведении исследования мы пришли к выводу, что технология, методы и принципы интерактивного обучения способствуют формированию в аудитории взаимодействия обучающихся, поощряя каждого учащегося к активному участию в учебном процессе. Ограничения, вызванные принципами интерактивного обучения, можно устранить посредством применения технологий и методов, соответствующих теме и задаче обучения.

Ключевые слова: *учебный процесс, технология обучения, метод обучения, интерактивное обучение, принципы интерактивного обучения, обучение на основе взаимодействия, группы взаимодействия, взаимодействие и взаимовлияние, самовыражение, навыки взаимодействия, обратная связь.*

ՓՈԽԳՈՐԾՈՒՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հովհաննիսյան Մերի

ԵՊՀ գիտական քարտուղար, ք.գ.թ., դոցենտ,
Երևանի պետական համալսարան, Հայաստան,
meri.hovhannisyanyan@ysu.am

Ամփոփում

Մեր ուսումնասիրության նպատակն է հստակորեն սահմանել փոխգործուն ուսուցման սկզբունքները, համագործակցային կարողությունների զարգացման մեթոդները, անցկացման կանոնները, իրականացման փուլերն ու կիրառման առանձնահատկությունները հայոց լեզվի բուհական դասընթացում: Ուսումնասիրության խնդիրն է բացահայտել փոխգործուն ուսուցման սկզբունքների էությունը, համագործակցային սկզբունքներով իրականացվող աշխատանքի առավելությունները, սահմանափակումները, մեթոդների կիրառման ժամանակ դրսևորվող մանկավարժական խնդիրներն ու դրանց լուծման ուղիները:

Թեմայի շրջանակում առաջադրված խնդրի համապարփակ ուսումնասիրության ընթացքում կիրառվել են գիտական ընդհանուր՝ տրամաբանական, ինչպես նաև մասնավոր կամ հատուկ՝ վերլուծության, համեմատության մեթոդներ:

Փոխգործուն ուսուցման սկզբունքները՝ փոխազդեցությունն ու փոխուսուցումը, սովորողների ակտիվությունը, համագործակցությունը, ինքնարտահայտման խրախուսումն ու հետադարձ կապը, պայմաններ են ստեղծում սովորողների ակտիվության, մոտիվացիայի, ինքնարտահայտման, փոխազդեցության ու համագործակցության համար: Կան համագործակցային կարողությունների զարգացման տարբեր՝ «Սովորողների թիմային առաջադիմություն», «Մտազրոհ», «Շրջագայություն պատկերասրահում», «Դեբատ» և այլ մեթոդներ, որոնց կիրառումը պայմաններ է ստեղծում մտքերի, գաղափարների խրախուսման ու փոխանակման, վերլուծության ու քննարկման, դասին մասնակից սովորողների հավասարություն, մտքերի գրառման համար՝ նպատակաուղղվելով ուսումնական որևէ խնդրի լուծմանը: Համագործակցային խմբերում սովորողներն աշխատում են միմյանց հետ՝ արտահայտելով կարծիքներ, փոխանակելով գաղափարներ, որոնք բնորոշվում են ոչ թե մրցակցային, այլ համագործակցային փոխազդեցությամբ: Ուսումնական խմբի յուրաքանչյուր անդամ իրագործում է իր ուսումնական նպատակներն ու խնդիրները մյուսների աջակցությամբ՝ մինևույն ժամանակ օգնելով նրանց իրագործել իրենց նպատակներն ու խնդիրները: Այս դեպքում համագործակցությունը չի սահմանափակվում միայն քննարկումներով և կազմակերպվում է փոխազդեցության ու փոխուսուցման սկզբունքներով, որոնք էլ հիմք են դառնում մյուս սկզբունքների՝ ինքնարտահայտման, ինքնադրսևորման ու հետադարձ կապի ձևավորման ու կիրառման համար:

Իրականացնելով ուսումնասիրությունը՝ հանգել ենք այն եզրակացության, որ փոխգործուն ուսուցման տեխնոլոգիան, մեթոդներն ու սկզբունքները նպաստում են լսարանում փոխգործունության, փոխազդեցության ձևավորմանը՝ յուրաքանչյուր սովորողի խրախուսելով ու դարձնելով ուսումնական գործընթացի ակտիվ մասնակից: Փոխգործուն ուսուցման սկզբունքների առաջ բերած սահմանափակումները հնարավոր է վերացնել ուսուցման թեմային ու խնդրին համապատասխան տեխնոլոգիաների ու մեթոդների կիրառմամբ:

Բանալի բառեր՝ ուսումնական գործընթաց, ուսուցման տեխնոլոգիա, ուսուցման մեթոդ, փոխգործուն ուսուցում, փոխգործուն ուսուցման սկզբունքներ, համագործակցային ուսուցում, համագործակցային խմբեր, փոխներգործություն ու փոխազդեցություն, ինքնարտահայտում, համագործակցային կարողություններ, հետադարձ կապ:

Համառոտ ներածական: Ուսումնական գործընթացի զարգացման, կատարելագործման ուղիների որոնումը հանգեցնում է ուսուցման սկզբունքների ապահովման, այսինքն՝ ուսուցման գործընթացում այնպիսի դրույթների կիրառման, որոնք պայմանավորում են ուսուցման բովանդակությունը, մեթոդներն ու ձևերը:

Ինչպես մարդու յուրաքանչյուր գործունեությանը, այնպես էլ ուսումնական գործընթացին ներկայացվում են պահանջներ: Ուսուցման բոլոր սկզբունքները անմիջական կախվածություն ունեն ուսուցման խնդիրներից ու նպատակներից, որոնք առա-

ջադրում է մանկավարժը: Այլ բնորոշմամբ ուսուցման սկզբունքները պահանջի ու նորմի գործառություն ունեցող, ուսումնական գործընթացը կարգավորող, կառավարող ու ղեկավարող դիդակտիկական նորմատիվներ են: Բնչպես նշվում է, «մանկավարժական խնդիրները պետք է լուծվեն որոշակի ժամանակում, որոշակի սկզբունքների ու կանոնների պահպանմամբ, որոնց հիման վրա էլ ամբողջանում է ուսուցչի գործառությունների շրջանակը» [Արնաուդյան, 13]:

Այսպիսով՝ ուսուցման սկզբունք կոչվում է այն հիմքը, կանոնը կամ պահանջը, որի կամ որոնց միջոցով ապահովվում է ուսուցման գործընթացի արդյունավետությունը:

Փոխգործուն ուսուցման ժամանակ, երբ ձևավորվում է համագործակցային միջավայր, և ուսանողը գիտելիք է ստանում տարբեր աղբյուրներից, ուսուցման սկզբունքները ապահովում են ուսուցման արդյունավետություն, իսկ փոխներգործուն մեթոդները նպաստում են նաև միջանձնային հարաբերությունների մշակույթի ձևավորմանը, քննադատական մտածողության զարգացմանը [Հովհաննիսյան, 188]:

Հիմնախնդիրը: Ներկայումս փոխգործուն ուսուցման տեխնոլոգիան, ինչպես ժամանակակից մի շարք այլ տեխնոլոգիաներ, լուծումներ է առաջադրում ակտիվացնելու գիտելիքների յուրացման գործընթացը, մեծացնելու ուսանողների ներգրավվածությունը դասին, համագործակցությունն իրար հետ: Դասախոսը դառնում է ոչ թե սոսկ գիտելիք փոխանցող, այլ ուսումնական գործընթացը կառավարող ու կազմակերպող:

Գծապատկեր 1. Փոխգործուն ուսուցում

Փոխգործուն ուսուցման հիմնական խնդիրներից մեկն այն է, որ որոշ սովորողներ կարող են հայտնվել պասիվ լսողի կամ սոսկ ունկնդրողի դերում: Հետևաբար սովորողների միջև փոխազդեցության ստեղծումը, համագործակցային հնարավորությունների ստեղծումն անհրաժեշտ է խարսխել ուսուցման այնպիսի սկզբունքների վրա, որոնք ոչ միայն կապահովեն հետադարձ կապ, այլև արդյունավետ կլինեն կարծիքների ձևավորման ու փոխանակման, քննարկման ու համագործակցման համար:

Փոխգործուն ու առհասարակ ուսուցման սկզբունքների իմացությունը հնարավորություն է տալիս ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու իր օրենքներին համապատասխան, ողջամտորեն որոշելու նպատակները և ընտրելու ուսումնական նյութի բովանդակությունը, ուսուցման նպատակներին համարժեք դասավանդման տեխնոլոգիաներն ու մեթոդները [Сластенин В. А., 205]: Մինևույն ժամանակ ուսուցման սկզբունքները դասախոսին ու ուսանողներին թույլ են տալիս հետևել ուսումնական գործընթացի փուլերին, շփվել ու համագործակցել միմյանց հետ: Քանի որ ուսուցման սկզբունքները ձևավորվում են օրենքների ու օրինաչափությունների հիման վրա, դրանց թվում կան այնպիսիք, որոնք ընդհանուր են բոլոր տեսակի ուսումնական հաստատություններում ուսումնական գործընթացի կազմակերպման համար:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական հետազոտությունների և հրատարակությունների վերլուծություն: Ուսուցման բազմաթիվ սկզբունքների առաջին անգամ իր անդրադարձել է չեխ մանկավարժ Կոմենսկին իր «Դիդակտիկա» աշխատության մեջ: Ուսուցման սկզբունքների մշակմամբ զբաղվել են նաև անվանի մանկավարժներ Հ. Պեստալոցին, Ա. Դիստերվեզը, Յու. Բաբանսկին, Բ. Էլկոնինը և ուրիշներ: Առանձնացվում են ուսուցման զարգացող, մատչելիության, հաջողականության, զննականության, կյան-

քի ու պրակտիկայի հետ կապի, ուղղվածության, գիտակցականության, ակտիվության և այլ սկզբունքներ [Сластенин В. А., 205-207]:

Հոդվածի շրջանակում իրականացվող հետազոտության նպատակը: Հետազոտության նպատակն է մեթոդաբանորեն սահմանել փոխգործուն ուսուցման սկզբունքները, դրանց կիրառման առանձնահատկությունները հայոց լեզվի բուհական դասընթացում՝ մեթոդական քայլաշարի միջոցով ընդգծելով ուսուցման ժամանակ երևան եկող խնդիրները, դժվարությունները ու առաջարկելով դրանց լուծման ուղիներ:

Հետազոտության նորույթը: Վեր են հանվել փոխգործուն ուսուցման սկզբունքները՝ մեթոդական նպատակային ու հաջորդական քայլերի իրացմամբ:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Ուսուցման սկզբունքները արտացոլում են ուսուցման գործընթացի էությունը, իսկ կանոնները՝ դրա անհատական կողմերը: Փոխգործուն ուսուցման հիմնական սկզբունքներն են՝

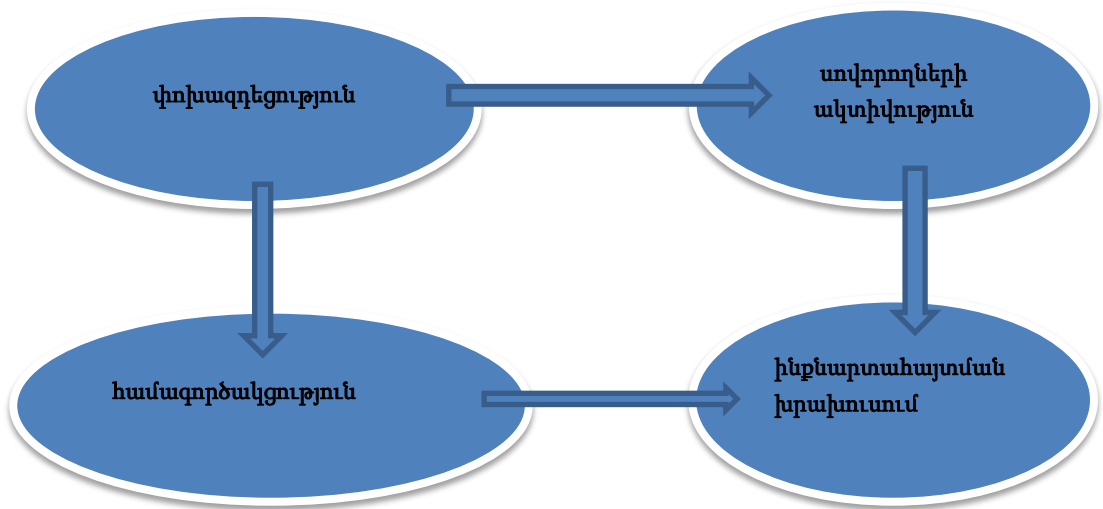
1. փոխազդեցությունն ու փոխուսուցումը,
2. սովորողների ակտիվությունը,
3. համագործակցությունը,
4. ինքնարտահայտման խրախուսումը,
5. հետադարձ կապը:

Վերոնշյալ սկզբունքների կիրառման հստակ բանաձևեր չկան: Դասախոսի խնդիրն է ընտրել մեթոդական այնպիսի համակարգ, որը կբխի իրականացվող գործունեության նպատակներից:

Սոցիալական յուրաքանչյուր գործընթաց ենթադրում է մարդկանց որոշակի փոխազդեցություն: Ուսուցումն էլ նպատակաուղղված ու կազմակերպված փոխազդեցություն է, որի բնույթը պայմանավորված է այդ փոխազդեցության ձևով ու բովանդակությամբ: Օրինակ՝ դաս-դասարանային համակարգի ուսուցման գործընթացի կառուցվածքային հիմքում դրված է փոխազդեցության *մանկավարժ-սովորողների խումբ* ձևը: Ըստ այդմ՝ ուսումնական պարապմունքները կազմակերպվում են այնպես, որ աշխատանքի յուրաքանչյուր պահին բոլոր սովորողները զբաղված լինեն միևնույն խնդրով: Ուսումնական տվյալ խնդրի կատարման համար բոլորին հատկացվում է միևնույն ժամաքանակը: Սովորողների միջև կազմակերպվում է արդյունավետ փոխազդեցություն, ինչն էլ հենց փոխգործուն մեթոդի հիմնական գաղափարն է: Համագործակցային ուսուցման պայմաններում սովորողների միջև փոխազդեցություն կազմակերպելու հնարավորությունները ստեղծվում են տարբեր հնարքների ու մեթոդների միջոցով, որոնք բավական արդյունավետ են կարծիքների ձևավորման, փոխանակման, ընդհանուր մոտեցումների մշակման համար: Փոխազդեցության ու փոխուսուցման կարելի է հասնել այն դեպքում, երբ սովորողները փոխհարաբերությունները հիմնված են փոխադարձ հարգանքի, փոխօգնության ու փոխըմբռնման վրա [Schmuck 2000, 37-38]:

Փոխգործուն ուսուցման մյուս սկզբունքը՝ սովորողի ակտիվությունը, առաջին հերթին պայմանավորված է դասախոսի կողմից համապատասխան հնարների կիրառմամբ, ուսուցման նպատակների ու արդյունքների ընկալմամբ, դասին սովորողների գործուն ընդգրկվածությամբ, արդյունավետ փոխազդեցությամբ: Դասի նպատակի ընկալումը սովորողին դարձնում է ուսումնական գործընթացի կազմակերպման գործուն մասնակից:

Համագործակցային սկզբունքն էլ հիմնված է սովորողների համատեղ գործունեության հիման վրա և բնորոշվում է որպես խմբային աշխատանքի առավել բարձր աստիճան, որը հնարավորություններ է ընձեռում ուսումնական բազմաբնույթ նպատակներին հասնելու համար [Հովհաննիսյան Ա. և ուրիշներ, 29-30]:

Գծապատկեր 2. Փոխգործուն ուսուցման սկզբունքները

Ուսուցման վերոնշյալ սկզբունքները փոխկապակցված են և բխում են մեկը մյուսից: Դիտարկենք դրանց կիրառման օրինակ հայոց լեզվի բուհական դասընթացում: «Գոյականի հոլովումներ» թեմայի ուսուցումը փոխգործուն տարբեր մեթոդներով (մտազրոհ, պրոբլեմային հարցեր, M-աձև աղյուսակ, դեբատ, բանավեճ) իրականացնելուց հետո ուսուցման առաջին քայլաշարում լսարանում ձևավորում ենք համագործակցային 4 հենակետային խումբ՝ գերազանց առաջադիմություն ունեցողներին հավասարապես տեղաբաշխելով բոլոր խմբերում ու նրանց նշանակելով որպես փորձագետներ: Խմբերին տրվում են բառեր՝ հանձնարարելով դրանք խմբավորել ըստ հոլովումների, ինչպես նաև տեքստեր, որոնցում պետք է գտնել նաև այլաձև հոլովումների պատկանող գոյականները, գուգաձևությունները, սխալ կիրառված բառաձևերը:

Պրոբլեմային հարցերի միջոցով փորձագետները խմբերում ստեղծում են փոխազդեցության շրջանակ՝ խթանելով համագործակցային աշխատանքը և հանդես բերելով ակտիվություն: Համապատասխան քննարկումների ու վերլուծությունների միջոցով սովորողները բառերը խմբավորում են ըստ հոլովումների, այնուհետև առանձնացնում են գուգաձևությունները, բառերի սխալ գործածությունները:

Համագործակցային աշխատանքի երկրորդ փուլում հանձնարարվում է լրացնել աղյուսակը՝ համապատասխան տողերում լրացնելով բառերը.

Ընդհանրական հոլովում	Կարոտ, տեղ, նամակ, գիրք, նկար, սրբատեղի, դիմում...
Ձևային հոլովում	Աղավնի, պատանի, աշակերտուհի, հայելի, գինի...
Ձևախմբատային հոլովում	Օագում, զարգացում, պետություն, Գրիգորենք, գրել, ընթերցել...
Իմաստային հոլովում	Օր, ամիս, տարի, քույր, կին, տալ, սկեսուր, հայր, մայր, եղբայր....
Պատմական հոլովում	Մարդ, աստված, անկողին, ամուսին, մահ, դուստր, կայսր...

Յուրաքանչյուր գոյական առանձնացնելիս փորձագետը խմբի անդամներին ինքնարտահայտման ու միմյանց կարծիքները լսելու հնարավորություն է տալիս: Աղյուսակն ամբողջացնելուց ու անհրաժեշտ տեղեկատվությունը հավաքելուց հետո համագործակցային աշխատանքի վերջին փուլում առաջադրում ենք «Հակասական փաստի հաղորդում» հնարքը՝ յուրաքանչյուր խմբի համար առաջադրելով պրոբլեմային մեկ հարց.

1. *Անուն* բառը պատկանում է ՎԱ հոլովման:
2. *Մահ* բառը պատկանում է այլաձև հոլովման:
3. *Սկեսրայր* պատկանում է ՈՋ հոլովման:
4. *Պապ, տատ, կաղին* բառերը պատկանում են ՈԻ հոլովման:

Խմբի փորձագետ-ուսանողները խմբերում կազմակերպում են բանավիճային քննարկումներ՝ երեք փուլով՝ *կողմնորոշում, գնահատում, համախմբում*: Կողմնորոշման փուլը ենթադրում է կարծիքների փոխանակում, փոխազդեցություն, մասնակիցների հարմարվողականությանը միմյանց, գնահատման փուլում ուսանողները փորձում են գտնել հարցերի պատասխանները, իսկ համախմբման փուլում վերլուծում են արդյունքները՝ հանդես գալով համատեղ ձևակերպմամբ: Այսպիսով՝ վերլուծում ու մեկնաբանում են հակասական փաստերը.

1. *անուն* բառը պատկանում է Ա ներքին հոլովման: Չայնավորից առաջ Ու>Վ հնչյունափոխությամբ այս բառի սեռական հոլովի համար առաջացել է *անվան* ձևը: Այս բառի մեջ առկա է ոչ թե Ու/Ա, այլ Օ/Ա հերթագայությունը:

2. *Մահ* բառը պատկանում է ԱՆ արտաքին հոլովման: Կրկին առկա է Ու>Վ հնչյունափոխություն (մահու > մահվան):

3. ՈՋ արտաքին հոլովման պատկանում է *սկեսուր* բառը, իսկ *սկեսրայր* բառը ենթարկվում է Ի ընդհանրական հոլովման:

4. *Պապ, տատ, կաղին* բառերը ենթարկվում են Ի ընդհանրական հոլովման: Կաղնի բառն է ենթարկվում Ու արտաքին հոլովման, իսկ *կաղինը*՝ Ի արտաքին հոլովման:

Համագործակցային խմբերի կատարած աշխատանքը ամփոփում ենք «Շրջագայություն պատկերասրահ» մեթոդով՝ էլեկտրոնային գրատախտակին ընդգծելով նշված բառերի հոլովական մասնիկները: Բոլոր մտքերը գրանցվում են, և վերլուծվում են բոլոր պատասխանները:

Եզրակացություն

Փոխգործուն ուսուցումը արդյունավետ լուծում է բարդ կամ ընկալման համար ավելի շատ ժամանակ պահանջող թեմաների ուսուցման ժամանակ: Այն նպաստում է ուսանողների համագործակցությանը ոչ միայն դասախոսի, այլև միմյանց հետ: Փոխգործուն սկզբունքների կիրառումը ձևավորում է սովորողների ակտիվություն, զարգացնում համագործակցային, ճանաչողական հմտություններ, ապա՝ արտահայտվելու հնարավորություն է տալիս սովորողին ուսումնական նյութի յուրացման գործընթացում:

Փոխգործուն ուսուցման սկզբունքները ձևավորում են համագործակցային միջավայր՝ պայմաններ ստեղծելով ուսուցման արդյունավետության ու հետադարձ կապի համար: Հարկ է նկատել, որ նշված սկզբունքներն ունեն նաև որոշակի սահմանափակումներ՝ պայմանավորված ուսուցման գործընթացում համագործակցային խմբի յուրաքանչյուր անդամի գործուն ընդգրկվածության ապահովման խնդրով ու խմբում ուսանողների թվով: Սովորողների ակտիվ մասնակցությունն ապահովվելու ու նրանց ինքնարտահայտման հնարավորություն ընձեռելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաև համագործակցային խմբի մեծությունը՝ բացառելով մեծ թվով ուսանողների ընդ-

գրկումը մեկ խմբում: Իսկ ուսանողների խմբում ընդգրկվածության ապահովման մեխանիզմները բազմազան են ու բխում են դասի թեմայից, բովանդակային առանձնահատկություններից, կիրառվող տեխնոլոգիաներից ու մեթոդներից:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Արնաուդյան Ա., Ուսուցչի կողմից սեփական մասնագիտական գործունեության հետազոտում և զննահատում // «Բանբեր Վ. Բրյուսովի անվան պետական համալսարանի», Երևան, 2020, թիվ 2(51), էջ 12-26:
2. Հովհաննիսյան Մ., Մտազորհը՝ որպես ուսուցման փոխներգործուն (ինտերակտիվ) ուսուցման մեթոդ // «Գիտական Արցախ», Երևան, 2022, թիվ 1(12), էջ 188:
3. Հովհաննիսյան Ա., Հարությունյան Կ., Խրիմյան Մ., Խաչատրյան Ս., Բայաթյան Ն., Ալեքսանյան Լ., Պուրուկուրու Վ., Համագործակցային ուսուցում, Երևան, 2006, էջ 29-30:
4. Слостенин В.А. и др., Педагогика, Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений, Под ред. В.А. Слостенина. – М., 2002, с. 205.
5. Schmuck R. A., Schmuck P. A., Group processes in the classroom, USA, Oregon, 2000, 11-16, pp. 37-38.

Получено: 01.11.2023

Received: 01.11.2023

Рассмотрено: 12.11.2023

Reviewed: 12.11.2023

Принято: 16.11.2023

Accepted: 16.11.2023

Journal "Education in the 21st Century", Vol1-10/2/, 2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License

378.017 <https://orcid.org/0000-0002-6644-1015>

DOI: 10.46991/ai.2023.2.122

ISSUES OF MULTICULTURAL EDUCATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON THE AXIOLOGICAL APPROACH

Mardoyan Ruzanna

*Doctor of Pedagogy Sciences, Professor
M. Nalbandyan State University of Shirak, Armenia
mardoyanr@mail.ru*

Summary

The development of modern world society is characterized by globalization, which has affected all spheres of human life. It has led to the intensification of ties in various fields: economics, culture, education, etc. Increasing globalization brings with it many social problems, contradictions, conflicts of various types, cultural and value differences, which are sometimes alien to our cultural and value ideas. Under these conditions, it is especially difficult for young people, whose life experience and value system are not very stable yet. Help can be provided to them through the education system as a whole, and especially in the process of multicultural education.

The problem of multicultural education is very relevant in Pedagogy. An analysis of scientific research on the problem showed that various approaches were used to solve the problems of multicultural education, for example, ethnological, systemic, etc. But consideration of issues of multicultural education based on the axiological approach has almost been not studied.

The given article is part of a study on the multicultural education issues of future teachers based on the axiological approach. This part of the study examines the essence, purpose, principles, functions, content, forms and methods, results of multicultural education within the framework of the axiological approach, the use of which increases the effectiveness of this education.